

Dr sc. Damir Juras, dipl. iur.
Ministarstvo unutarnjih poslova, Split
djuras@mup.hr
Silvio Čović, dipl. iur.
Upravni sud u Splitu, predsjednik Suda
silvio.covic@gmail.com

UDK 347.962(497.5)
Originalni naučni rad
Primljen: 15. 8. 2014.
Odobren: 15. 9. 2014.

PREDSTAVKE NA RAD I PONAŠANJE SUDACA U PRAVU REPUBLIKE HRVATSKE

SAŽETAK: U radu se, uz navođenje statističkih podataka, sudske prakse i stajališta pravne teorije, daje prikaz i opis pravne regulative Republike Hrvatske kojom se fizičkim i pravnim osobama omogućava podnošenje predstavki na rad i ponašanje sudaca. Ključnu ulogu u provjeri navoda predstavki imaju predsjednici sudova i pravosudna inspekcija. Zaključak autora je da su predstavke važan izvor informacija o postupanju sudaca i efikasno sredstvo zaštite ljudskih prava podnositelja. Potrebno je preciznije regulirati postupak provjere navoda predstavke i kažnjavati one koji zloupotrebljavaju institut predstavke da bi diskreditirali suce.

KLJUČNE RIJEČI: *pravosudna inspekcija, predstavka, pritužba, Republika Hrvatska, sudac.*

I. Uvod

U zemljama uređenih pravnih sustava, u koje spada i Hrvatska, u svrhu zaštite najviših vrijednosti ustavnog poretka, važnu ulogu imaju ponašanje sudaca i način obnašanja sudačke dužnosti.¹ Sudačko zanimanje je jedno od najuglednijih profesija u gotovo svim društvima (Treiman, 1977; Zvekić, 1985).

¹ „Íci sucu znači íci pravdi. U ovih pet antičkih riječi smještena je čitava civilizacija prava i pravosuđa“ (Perović, 1997: 7); „Suci imaju sa odanošću ispunjavati svoju uzvišenu dužnost, koja im je od strane države povjerena i uvijek visoko nositi zastavu pravde, koja je osnova društvu i državi“ (Ugrić, 1930: 59).

Dužnosti, koje su suci u obvezi poštovati radi očuvanja dostojanstva i ugleda sudbene vlasti, propisane su Zakonom o sudovima – dalje: ZS (*Narodne novine* – dalje: *NN* 28/13) i Kodeksom sudačke etike – dalje: Kodeks (*NN* 131/06). Sudac se osobito mora ponašati tako da čuva svoj ugled i ugled sudbene vlasti te ne dovodi u pitanje svoju nepristranost i neovisnost u suđenju i samostalnost sudbene vlasti; ne smije biti član političke stranke, niti se baviti političkom djelatnošću; ne smije se koristiti svojim radom u sudu i ugledom suda za ostvarenje svojih privatnih interesa; ne smije obavljati odvjetničku ili javnobilježničku službu, poslove člana upravnog ili nadzornog odbora trgovačkog društva ili druge pravne osobe; ne smije obavljati drugu službu ili posao koji bi mogli utjecati na njegovu samostalnost, nepristranost i neovisnost ili umanjiti njegov društveni ugled ili su inače nespojive s obnašanjem sudačke dužnosti; dužan je predmete koji su mu raspoređeni u rad rješavati redoslijedom njihova zaprimanja u sud, vodeći računa i o predmetima koji su po posebnim propisima utvrđeni kao hitni; dužan se stalno stručno usavršavati i sudjelovati u programima obrazovanja i usavršavanja Pravosudne akademije; mora poštovati zakonske rokove otpreme sudskih odluka koje su vezane rokom i rokove za donošenje odluke određene u postupku po zahtjevu stranke za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, te donijeti u okviru redovitog radnog vremena u tijeku jedne kalendarske godine broj odluka propisan Okvirnim mjerilima za rad sudaca (čl. 89–91, 93 i 95 ZS-a). Prilikom suđenja, ali i u slobodno vrijeme, sudac je u obvezi pridržavati se Kodeksa, koji navodi da su slijedeća etička načela nužna za uspješno obnašanje sudačke dužnosti: 1) ustavnost i zakonitost, 2) humanost i etika, 3) neovisnost, 4) nepristranost, 5) stručnost, 6) jednakost u postupanju, 7) dostojnost sudačkog poziva, 8) odgovornost, 9) marljivost, 10) korektno držanje prema kolegama sucima i drugim zaposlenicima, strankama i osobama koje se osposobljavaju za obnašanje sudačke dužnosti, 11) pravilan odnos prema javnosti, te 12) korektan odnos prema drugim sucima i zaposlenicima u sudu.

Čl. 62–72 Zakona o državnom sudbenom vijeću – dalje: ZDSV (*NN* 116/10, 57/11, 130/11, 13/13, 28/13) – propisane su stegovne povrede, stegovne kazne i postupak utvrđivanja stegovne odgovornosti sudaca

koji krše svoje dužnosti. Zakonodavac opravdano očekuje da suci i izvan službe budu primjer ostalim građanima u poštivanju i provedbi zakona.

Značajnu ulogu u razotkrivanju nezakonitog i nedoličnog ponašanja sudaca imaju i predstavke kojima fizičke ili pravne osobe ukazuju na propuste i pogreške u radu i ponašanju sudaca. Pravo na podnošenje predstavki i pritužbi² zajamčeno je čl. 46 Ustava Republike Hrvatske – dalje: Ustav (NN 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10, 5/14). Ustav ne postavlja uvjete ni ograničenja glede osobe koja ima pravo na podnošenje predstavke ili pritužbe. Neposredne ovlasti za nadzor sudaca imaju predsjednici sudova (čl. 29 i 31 ZS-a) i pravosudna inspekcija Ministarstva pravosuđa (čl. 80 ZS-a), a za povrede Kodeksa i sudačko vijeće (čl. 14 Kodeksa), pa se fizičke i pravne osobe predstavkama trebaju obraćati navedenim tijelima, no mogu se obratiti i Pučkom pravobranitelju, nadležnim odborima Hrvatskog sabora i predsjedniku Republike, koji će onda od predsjednika suda, odnosno Ministarstva pravosuđa zatražiti provjeru navoda predstavke i dostavu izvješća o utvrđenom.

II. Zakonska regulativa

ZS propisuje da svatko ima pravo podnijeti, pisano ili usmeno, predstavku predsjedniku suda na rad suda ili suca zbog odugovlačenja po-

² Ustav nije definirao pojmove predstavka i pritužba, niti je to učinio zakonodavac u zakonskim odredbama kojima se razrađuje navedeno ustavno pravo. Štoviše, zakonodavac koristi i jedan i drugi pojam, pri čemu nekada ostvarenje prava veže uz status podnositelja podneska. Obzirom da se radi o sinonimima (Anić, 1991: 527 i 555, navodi da je *predstavka* pismeni podnesak, pismeno obraćanje vlastima ili višim službenim tijelima, a da je *pritužba* pismena predstavka zbog nezakonitog ili nepravilnog postupka, odnosno izraz nezadovoljstva ob. višem u službi i sl. na čiji postupak), u ovom tekstu, osim kada se citira pravna norma, koristi se izraz predstavka. U teoriji su izneseni stavovi da je predstavka podnesak kojim se izražava nezadovoljstvo određenim radom ili postupanjem ili se iznosi određeni prijedlog, a da je pritužba vrsta predstavke kojom se ukazuje na nezakonito ili nedolično ponašanje kojim je podnositelj pritužbe oštećen (Juras, 1999; Smolčić, 2009).

stupka³ u kojem je stranka ili ima pravni interes, odnosno zbog nedoličnog ili neprimjerenog ponašanja suca i drugog zaposlenika u službenim odnosima sa strankom koje je suprotno etičkom kodeksu, i dobiti odgovor na njih. Predsjednik suda dužan je odgovoriti na predstavku najkasnije u roku od 30 dana od dana njezina zaprimanja. Poslovi sudske uprave obuhvaćaju i poslove u svezi s predstavkama stranaka na rad suda (čl. 4 i 29 ZS-a). Ministarstvo pravosuđa ima ovlast najvišeg tijela za obavljanje poslova pravosudne uprave. U obavljanju poslova pravosudne uprave ministar pravosuđa obraća se predsjedniku odgovarajućeg suda. U pravosudnu upravu spadaju poslovi koji služe obavljanju sudbene vlasti, pa tako i ispitivanje predstavki građana na rad sudova koje se odnose na odugovlačenje sudskog postupka, na ponašanje suca ili drugog djelatnika suda prema stranci u tijeku postupka ili obavljanja drugih službenih radnji (čl. 71–72).⁴ Poslove nadzora sudske uprave obavlja pravosudna inspekcija Ministarstva pravosuđa, koja prilikom inspiciranja može pregledati dokumentaciju i uzeti izjavu od predsjednika suda i drugog sudskog osoblja (čl. 82–83 ZS-a).

Kodeks (čl. 14) normira da svatko ima pravo ukazati na ponašanje suca suprotno odredbama Kodeksa, koji je za suce obvezujući. Predsjednik sudačkog vijeća suda u kojem sudac na kojeg se pritužba odnosi obnaša dužnost izložiti će pritužbu sudačkom vijeću.⁵ Sudačko vijeće će sucu omogućiti da se očituje o pritužbi. Ako sudačko vijeće utvrdi da je pritužba osnovana, donijet će odluku kojom utvrđuje povredu Kodeksa. Protiv odluke vijeća o povredi Kodeksa sudac ima pravo prigovora u

³ Čl. 63–70 ZS-a propisan je jasno razrađeni institut (zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku) radi ostvarenja prava zajamčenog čl. 29 Ustava i čl. 6 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (*NN – Međunarodni ugovori* 18/97, 6/99, 8/99, 14/02, 1/06, 2/10). O navedenom zahtjevu rješenjem u roku od 60 dana odlučuje predsjednik suda, a protiv negativnog rješenja podnositelj zahtjeva ima pravo žalbe. Zbog kršenja navedenog prava propisano je i pravo stranke na isplatu primjerene naknade.

⁴ U razdoblju od 2011. do 2013. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske je zaprimilo 6.134 predstavke na rad i ponašanje sudaca (2011. – 2.109, 2012. – 1.805, 2013. – 1.535). U navedenom razdoblju ministar pravosuđa temeljem predstavki nije pokrenuo niti jedan disciplinski postupak protiv sudaca – navedeni podaci su neposredno uručeni autorima u Ministarstvu pravosuđa 17. 9. 2014.

⁵ Odredbe o sastavu i nadležnosti sudačkih vijeća sadržane su u čl. 49–62. ZS-a.

roku od osam dana od dostave odluke. O prigovoru odlučuje Vijeće koje čine predsjednici svih sudačkih vijeća u Republici Hrvatskoj.

Zakon o kaznenom postupku (*NN* 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13) propisuje da tijekom prethodnog postupka stranke i oštećenik mogu zbog nepostupanja suda u rokovima propisanim zakonom podnijeti pritužbu predsjedniku suda, koji će odrediti novi rok za poduzimanje radnje, koji ne može biti duži od zakonskog. Stranke i oštećenik mogu podnijeti pritužbu predsjedniku suda i zbog nepoduzimanja radnji suca istrage koje dovodi do odugovlačenja postupka. Ako istragu provodi sudac istrage okrivljenik i oštećenik kao tužitelj mogu se obratiti pritužbom predsjedniku suda zbog drugih nepravilnosti u tijeku sudske istrage. Predsjednik suda će, nakon što primi pritužbu, bez odgode zatražiti od suca očitovanje o navodima pritužbe. Predsjednik suda će pregledati spis te će, vodeći računa o očitovanju suca, trajanju postupka i složenosti predmeta ocijeniti osnovanost pritužbe. Ako je pritužba osnovana, predsjednik suda će odrediti primjereni rok u kojem sudac istrage mora donijeti odluku, odnosno odrediti provođenje radnje.⁶ Predsjednik suda će u roku od petnaest dana od dana primitka pritužbe obavijestiti podnositelja o svojim odlukama. Ako predsjednik suda ne postupi sukladno navedenim odredbama, podnositelj se može obratiti predsjedniku neposredno višeg suda (čl. 347 ZKP-a).

Zakon o pučkom pravobranitelju (*NN* 76/12) određuje da pučki pravobranitelj promiče i štiti ljudska prava i slobode te vladavinu prava razmatrajući pritužbe o postojanju nezakonitosti i nepravilnosti u radu državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samo-

⁶ Komentirajući novelu ZKP-a kojom je omogućeno podnošenje navedenih pritužbi, Kos je ukazao na stegovnu odgovornost sudaca zbog nepravovremenog postupanja: „Međutim, s obzirom na osobnu odgovornost suca koji ne postupa u zakonom zadanim rokovima i time dovodi do odugovlačenja postupka, Zakon o državnom sudbenom vijeću propisuje norme stegovne odgovornosti sudaca. Odredba čl. 62, st. 2 Zakona o DSV-u izrijekom propisuje kao jedno od stegovnih djela ‘Neuredno obnašanje sudačke dužnosti’. Upravo bi o tom stegovnom djelu bila riječ u situacijama kada sudac unatoč zakonom propisanim rokovima za poduzimanje određenih radnji te radnje ne obavi u tim rokovima i time dovodi do nepotrebnog odugovlačenja postupka“ Kos, 2013: 686).

uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima (u daljnjem tekstu: tijela), a u skladu s posebnim zakonima razmatra i pritužbe koje se odnose na rad pravnih i fizičkih osoba (Aviani, 1998). Pritužba se podnosi u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik. Pritužba u pravilu sadržava ime i prezime podnositelja pritužbe ili osobe čija su prava povrijeđena, adresu stanovanja ili adresu za primanje pismena, okolnosti i činjenice na kojima se temelji pritužba, oznaku tijela koje je ugrozilo ili povrijedilo pravo, podatak je li već korišteno pravno sredstvo i kad je podneseno, te potpis podnositelja pritužbe. Pučki pravobranitelj ne postupa u slučajevima o kojima se vodi sudski postupak, osim ako se radi o nepotrebnom odugovlačenju postupka ili očitoj zloupotrebi ovlasti. U tom slučaju može zatražiti očitovanje predsjednika nadležnog suda. U slučaju izostanka pravodobnog očitovanja, pučki pravobranitelj obavijestit će predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske (čl. 4, 21 i 22 ZPP-a).⁷

Ovlast za podnošenje pritužbe nije ograničena samo na oštećenika, a rok za postupanje po pritužbi, odnosno dostavu odgovora podnositelju pritužbe – nije određen.

Poslovníkom Hrvatskog sabora – dalje: Poslovník (NV 81/13) ustrojena su radna tijela koja mogu razmatrati predstavke na rad i ponašanje sudaca: Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Odbor za pravosuđe⁸ i Odbor za predstavke i pritužbe, a određena je i obveza da se podnositelju dostavi odgovor u roku od tri mjeseca od zaprimanja predstavke (čl. 44, 79, 81 i 107 Poslovníka).

⁷ U *Izvjješću pučkog pravobranitelja za 2013. godinu* navodi se da su se građani obraćali radi nezadovoljstva krajnjim nepovoljnim ishodom sudskih postupaka, no i da su podnosili argumentirane primjedbe kojima upozoravaju na povrede prava na pošteno suđenje. Građani su isticali nezadovoljstvo stanjem u pravosuđu, očekujući od države da im osigura uvjete za ostvarenje prava na učinkovito suđenje. U 2013. zabilježen je veliki priljev pritužbi koje se odnose na dugotrajnost postupka – njih 109 od 366. Zaprimljene su i pritužbe građana na prekoračivanje rokova za rješavanje predmeta temeljem odluka kojima je usvojen zahtjev podnositelja za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, no broj tih pritužbi je manji u odnosu na prethodne godine (<http://www.ombudsman.hr/index.php/hr/izvjesca/izvjesce-pucke-pravobraniteljice/finish/20-2013/55-izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2013-po-prvi-puta-objedinjeno-izvjesce-o-stanju-ljudskih-prava-u-hrvatskoj-i-rad-u-ureda>, str. 26).

⁸ O radu Odbora za pravosuđe Hrvatskog sabora, odnosno analizi predstavki i pritužbi upućenih tom odboru tijekom 2012. i 2013. vidjeti: Galović, 2014: 37–41.

Predstavke i pritužbe fizičke i pravne osobe mogu podnositi i predsjedniku Republike Hrvatske, koji je u svom Uredu ustrojio Odjel za predstavke, pritužbe i pomilovanja (<http://predsjednik.hr/ured-predsjednika/>).

III. Anonimne dojave

Anonimni podnesci se ne mogu smatrati predstavkama jer nije poznat podnositelj pa mu se i ne može dostaviti odgovor. Veliki broj sudaca smatra kako anonimne predstavke ne bi trebalo uopće uzimati u postupak provjere jer su nepotpisane, ukazuju na podnositelja koji ne želi stati iza svojih navoda, a nakon provjere se nema kome odgovoriti. Međutim, ne smije se zanemariti da su anonimni podnesci često važan izvor informacija o kršenju sudačke dužnosti, ali su često i najgrublji način diskreditiranja sudaca. Stoga je potrebno ispitati sve, pa i anonimne dojave o nezakonitom radu ili ponašanju sudaca, pa čak i onda kada je evidentno da se radi o podnositelju koji ima sklonost učestalog pisanja anonimnih prijava ili kada je očito da je anonimni podnesak posljedica pogoršanih međuljudskih odnosa u pojedinom sudu, zbog čega predstavku piše netko iz radne sredine osobe na koju se predstavka odnosi. Manja je šteta ako se anonimna predstavka provjeri i ako se utvrdi da je neosnovana nego ako se stavi sa strane kako bi se kasnije koristila u međusobnim konfrontacijama sudaca, odnosno ako zbog predstavke ostane trajna dvojba prema profesionalnosti osobe na koju se predstavka odnosi. Međutim, kada se utvrdi da je nepoznata osoba svjesno i neosnovano prijavila suca za počinjenje kaznenog djela, tada je tijelo koje je zaprimilo i izvršilo provjeru navoda tog podneska dužno takav podnesak (koji nije formalno označen kao kaznena prijava, ali se u njemu ukazuje na kazneno djelo suca) dostaviti državnom odvjetništvu i policiji (čl. 204 i 207 ZKP-a) radi provedbe kriminalističkog istraživanja, tj. radi utvrđivanja identiteta i kaznenog procesuiranja takve osobe zbog kaznenog djela „Lažno prijavljivanje kaznenog djela“, koje je normirano člankom 304 Kaznenog zakona (*NV* 125/11, 144/12).⁹

⁹ Smisao inkriminacije lažnog prijavljivanja kaznenog djela jest „u ideji da treba spriječiti neopravdano angažiranje državnog aparata, koji se nekad u vezi s ovim dje-

Ovlast policije da procesuirá osobe koje anonimno lažno prijavljuju druge osobe sadržana je i u čl. 3 Zakona o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09, 92/14), koji ujedno sadrži ovlast i za utvrđivanje identiteta anonimne osobe i njezino procesuiranje ako ona u dojavi vrijeđa ili omalovažava službenu osobu, čime čini prekršaj normiran u čl. 17 Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira (NN 41/77, 55/89, 5/90 – pročišćeni tekst, 30/90 – ispr., 47/90, 29/94). Primjenom navedenih ovlasti kriminalistička policija će pružiti zaštitu ogromnoj većini časnih profesionalaca koje se od strane njihovih kolega i građana pokušava diskreditirati anonimnim lažnim zlonamjernim dojavama.

lom usmjerava i u krivom pravcu. (...) Međutim, ne radi se kod ovih krivičnih djela samo o zaštiti pravosuđa, o nesmetanom vršenju njegove krivične funkcije, iako je ona primarna i određuje suštinu ovih djela; ova djela istovremeno znače i napad na čast i ugled odnosnih osoba, na njihova prava i slobode, teško pogađajući pojedinca, njegov položaj u društvu, njegov osobni mir. U tom smislu ove inkriminacije obuhvaćaju i zaštitu pojedinca od pogrešnih zahvata i mjera organa krivičnog progona koji su dovedeni u zabludu“ (Bačić, 1989: 339). Za postojanje ovog kaznenog djela forma prijave nije strogo određena, odnosno nije uvjet da je podnesak označen baš kao kaznena prijava. „Važan je sadržaj izjave, a ne je li ona nazvana kaznena prijava“ (Mrčela, 2003: 602), tj. suština nije u formi, već je bitan sadržaj podneska u kojem se opisuje da je sudac počinio kazneno djelo koje se goni po službenoj dužnosti. Nisu bitni svi detalji podneska niti oni svi moraju biti lažni. Bitno je da u podnesku ima podataka koji, da su istiniti, čine biće određenog kaznenog djela. Ovo kazneno djelo će „postojati i kad je prijava anonimna, a poslije se utvrde točni podaci njezina podnositelja“ (Pavlović, 2012: 658). „Djelo je dovršeno samim podnošenjem prijave; nije nužno da kazneni postupak po toj prijavi bude pokrenut“ (Garačić, 2001: 358).

Iz sudske prakse: „Ostvareni su elementi kaznenog djela lažnog prijavljivanja iz čl. 302 KZ-a kad je optuženica u predstavi na rad suca općinskog suda upućenoj predsjedniku županijskog suda, predsjedniku VSRH i ministru pravosuđa, neistinito navela da je taj sudac za izradu pismenog otpravka presude zahtijevao 5.000,00 DEM, dakle neistinito tvrdila da je sudac počinio kazneno djelo primanja mita. Za ostvarenje objektivnog učina tog kaznenog djela nije potrebno da bude podnesena strogo formalna kaznena prijava; bitan je sadržaj predstavke u kojoj se nesumnjivo tvrdi da je sudac počinitelj kaznenog djela koje se goni po službenoj dužnosti, jer tijela kojima je predstavka upućena s njom moraju postupiti u skladu s odredbom čl. 173, st. 1 ZKP-a, a toga je bila svjesna i optuženica, dakle znala je da prijavljuje navedenog suca općinskog suda“ (Vrhovni sud Republike Hrvatske, I Kž 532/96-3 od 1. rujna 1999.

IV. Provjera navoda predstavki i dostava odgovora podnositelju

Tijekom poduzimanja mjera provjere posebno valja voditi brigu o taktičnosti pristupa, čime se treba osigurati zaštita digniteta suca čije se postupanje ili ponašanje provjerava, ali isto tako i dosljednost u točnom i objektivnom prikupljanju podataka. Osoba koja provjerava navode predstavke ili pritužbe mora biti: objektivna (potrebna je sposobnost nepristranog pristupa problemima iskazanim u podnesku), tolerantna (ne smije imati vjerske, rasne, seksualne ili druge predrasude), odgovorna (savjesnost i temeljitost trebaju biti njegove vrline), pravedna (tijekom provjere navoda ne smije nikoga diskriminirati ili na bilo koji način povrijediti i oštetiti). S obzirom na rezultate provjere navoda, predstavka može biti ocijenjena kao: utemeljena, djelomice utemeljena, neutemeljena ili nepotvrđena. Podnesak je utemeljen kad su provjerom potvrđeni svi bitni navodi u njemu; djelomice utemeljen kad je potvrđen samo dio navoda, dok je dio navoda neutemeljen ili ih nije bilo moguće pouzdano potvrditi; neutemeljen kad je u cijelosti utvrđena neutemeljenost svih navoda; nepotvrđen kad nije bilo moguće prikupiti saznanja koja bi potkrijepila tvrdnje podnositelja, posebno kada iskaz podnositelja opovrgavaju iskazi sudaca navedenih u podnesku, a nema svjedoka niti materijalnih dokaza.

Prilikom ispitivanja predstavki treba uzeti u obzir i motive podnositelja, koji mogu biti različiti. Često je slučaj da se podnositelj obraća predstavkom jer smatra da su mu povrijeđena njegova prava ili kao savjestan građanin želi ukazati na uočene nepravilnosti u radu i ponašanju suca. Nekada je motiv podnositelja izbjegavanje osobne odgovornosti (na primjer, žali se da je sudac od njega kao okrivljenika prisilom uzeo izjavu na zapisnik, a kako bi osporio vjerodostojnost i zakonitost korištenja takvog iskaza pred sudom), odugovlačenje postupka koji se protiv njega vodi, ishođenje izuzeća suca koji vodi postupak, želja da se zaštiti netko od poznanika ili rodbine ili osveta sucu koji je prema njemu zakonito primijenio pravnu normu. Nekada se predstavka koristi kao sredstvo pritiska, odnosno za ostvarenje osobnog interesa (na primjer, pokušava se suca obeshrabriti u daljnjem postupanju ili se pokušava diskreditirati drugog suca da bi ga se spriječilo u napredovanju,

odnosno ishodilo smjenjivanje sa radnog mjesta na koje podnositelj ima pretenzije¹⁰).

U odgovoru je podnositelju potrebno naznačiti koji su njegovi navodi utvrđeni kao utemeljeni, a koji su navodi neutemeljeni (nepotvrđeni), ali i sugerirati mu koje druge mjere može poduzeti u zaštiti svojih prava i interesa, primjerice – uputiti ga na druge mjerodavne državne instance. Stil odgovora treba prilagoditi podnositelju, a izričaj mora biti jasan, sadržajan i jezgrovit, te odražavati i naglašavati nepristranost provedenog postupka. U odgovoru se ne smije povrijediti dostojanstvo osobe podnositelja, niti se smiju iznositi stavovi koji upućuju na nepoštivanje zakona, netolerantnost i nesnošljivost.

V. Zaključak

Institut predstavke je sredstvo koje pravnim i fizičkim osobama omogućuje da ukažu na nezakonit rad ili nedolično ponašanje sudaca. Predstavke su izvor informacija za poboljšanje rada sudaca i očuvanje njihovog ugleda, a sudbena vlast time dobiva priliku i obvezu otkloniti kršenje zakona na štetu stranaka.¹¹ Također, pritužbe su pokazatelj želje građana za pravdom u postupanju, te ukazuju na nemogućnost pravosudnih institucija da uvijek i bez greške udovolje tim zahtjevima (<http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=54737>).

U funkciji pravne sigurnosti i povjerenja podnositelja predstavke u objektivnost postupka, ali i u funkciji zaštite sudaca koji su profesionalno i korektno postupali, trebalo bi precizno utvrditi način i pravila

¹⁰ „Osjećaj ugroženosti, ljubomora i zavist mogu potaknuti želju da se eliminiira neki kolega, pogotovo ako postoji uvjerenje da njegova eliminacija vodi napretku u karijeri“ (Ajduković, 2005: 340).

¹¹ „Naime, činjenica da netko podnosi pritužbu jest pozitivna s aspekta prikupljanja saznanja i informacija. Na taj se način tijela opskrbljuju podacima koji su problemi i trendovi u njihovom području djelovanja; mogu ih koristiti kako bi što efikasnije uvela poboljšanja i inovacije te tako smanjila potrebu za podnošenjem pritužbi u budućnosti“ (Galović, 2014: 41).

provedbe dokaznog postupka kod ispitivanja osnovanosti predstavke, odnosno način izvođenja dokaza.¹²

Zakonom nije izrijekom regulirano pravo suca koji je bio predmet provjere da po okončanju provjere dobije primjerak predstavke, no sudac ima pravo na dobivanje takvog podneska (sudac koji je u predstavljeni neosnovano optužen, odnosno prozvan za kršenje zakona, ima pravni interes da pokrene kazneni (bilo za kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti bilo da podigne privatnu tužbu radi kaznenog djela protiv časti i ugleda), prekršajni i građanski (naknada štete) postupak protiv skriptera, a ako je skripter zaposlen u sudu može od predsjednika suda ili druge ovlaštene osobe tražiti pokretanje stegovnog postupka, bilo da osobno želi pokrenuti ili inicirati sudski ili stegovni postupak protiv skriptera pa mu je podnesak neophodan kao dokaz, bilo da angažira odvjetnika radi vođenja određenog pravnog postupka, a kojem je tijelo koje raspolaže predstavkom dužno tada temeljem čl. 14 Zakona o odvjetništvu (*NN 9/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11*) dostaviti takav dokument. Osim radi navedenog, bilo bi apsurdno da se po okončanju postupka provjere predstavke, za koju je utvrđeno da je neutemeljena ili nepotvrđena, sucu koji je bio predmet provjere ne dopusti dobivanje podneska na temelju kojeg je proveden postupak provjere. Naime, kod

¹² Važno je istaći da se rezultati provjera navoda predstavki i pritužbi (izvješća o obavljenim razgovorima, zapisnici o uzimanju izjava i dr.), sukladno čl. 72 ZDSV-a, koji propisuje da se stegovni postupak vodi uz odgovarajuću primjenu odredbi ZKP-a (dakle, odredbe se ne primjenjuju doslovno), pa je sudska praksa zauzela stav da se kao dokaz u stegovnom postupku mogu koristiti i pisani iskazi svjedoka dani pred policijom i drugim državnim tijelima, odnosno u nekim drugim postupcima.

Na važnost jasne i precizne regulative postupka provjere pritužbe ukazao je i Ustavni sud Republike Hrvatske u Odluci broj: U-I-4892/2004 od 12. ožujka 2008. (*NN 169/04*): „Mogućnost pacijenta da podnese usmeno ili u pisanom obliku pritužbu odgovornoj osobi, o kojoj pritužbi odgovorna osoba, kao i nadležno Povjerenstvo, odlučuju izvan zakonom propisanih postupovnih pravila, predstavlja samo neobavezni poticaj tim adresatima da primijene svoje diskrecijsko pravo odlučivanja o primjeni neke mjere zaštite prava pacijenata. (...) U reguliranju zaštite prava pacijenata, kad ih je već proklamirao, popisao i propisao, zakonodavac se mora poslužiti jasnom, preciznom i potpunom regulacijom postupaka odlučivanja o njima, a ne prepustiti ih u cijelosti prostoru neograničene diskrecijske prosudbe odgovornih osoba ili povjerenstava“ (*Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-691/2001*), <http://sljeme.usud.hr/usud/praksaw.nsf/Pojmovi/C1256A25004A262AC1256FAA0046EE8B?OpenDocument>.

predstavke za koju se utvrdi da je utemeljena ili djelomice utemeljena, protiv sudaca se pokreću stegovni, prekršajni ili kazneni postupci, a u svim tim postupcima sudac ima pravo uvida u spis i pravo preslikavanja dokumenata u spisu – uključujući i predstavku (čl. 72 ZDSV-a; čl. 150, st. 1 Prekršajnog zakona, NN 107/07, 39/13, 157/13; čl. 183, st. 1 ZKP-a).

Literatura

- Ajduković, M. (ur.) (2005), Stres i psihološko zlostavljanje na radnom mjestu, *Hrvatski ljetopis socijalnog rada*, br. 2, Zagreb, str. 333–346.
- Anić, V. (1991), *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, Novi Liber.
- Aviani, D. (1998), Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske: hrvatski parlamentarni ombudsman, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, br. 1, str. 85–114.
- Bačić, F. (1989), *Krivično pravo, Posebni dio*, Zagreb, Narodne novine.
- Galović, R. (2014), Predstavke i pritužbe kao sredstvo zaštite prava građana: kritički osvrt i ocjena učinkovitosti, *Pravnik*, br. 1, Zagreb, str. 31–44.
- Garačić, A. (2001). *Kazneni zakon u sudskoj praksi*, Zagreb, Naklada Zadro.
- <http://www.ombudsman.hr/index.php/hr/izvjesca/izvjesce-pucke-pravobraniteljice/finish/20-2013/55-izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2013-po-prvi-puta-objedinjeno-izvjesce-o-stanju-ljudskih-prava-u-hrvatskoj-i-radu-ureda> (posjećeno 4. 9. 2014).
- <http://predsjednik.hr/ured-predsjednika/> (posjećeno 4. 9. 2014).
- <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=54737> (posjećeno 4. 9. 2014).
- Juras, D. (1999), Neka pitanja postupka po predstavkama i pritužbama s osvrtom na praksu Ministarstva unutarnjih poslova, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 1–2, str. 329–343.
- Kos, D. (2013), Djelotvorno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u radu državnih odvjetnika i sudaca

- prema Noveli Zakona o kaznenom postupku, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, br. 2, Zagreb, str. 679–714.
- Mrčela, M. (2003), Kaznena djela protiv pravosuđa, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, br. 2, Zagreb, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, str. 587–624.
- Pavlović, Š. (2012), *Kazneni zakon*, Rijeka, Libertin naklada.
- Perović, S. (1997), *Prirodno pravo i sud*, Beograd.
- Smolčić, P (2009), Značaj predstavke u zaštiti ljudskih prava i suzbijanju korupcije, *Policija i sigurnost*, br. 3, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova, str. 348–363.
- Treiman, D. (1977), *Occupational Prestige in Comparative Perspective*, New York, Academic Press.
- Ugrić, J. (1930), *Sudijska vlast i odgovornost sudija*, Beograd, Štamparija „Sv. Sava“.
- Zvekić, U. (1985), *Profesija sudija*, Beograd, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.

PETITIONS TO THE WORK AND BEHAVIOR OF JUDGES IN THE CROATIAN LAW

SUMMARY: Along with presenting the statistical data, jurisprudence and the standpoints of legal theory, this paper gives a review and description of the Croatian legal regulations which enable individuals and legal entities to submit petition to the work and behavior of judges. Presidents of the Courts and judicial inspection have a key role in checking the allegations in the petitions. The author concludes that petitions are an important source of information on the conduct of judges and an effective means of protecting the human rights of the submitter. It is necessary to regulate more precisely the process of checking the allegations in petitions, and to punish those who abuse petitions in order to discredit judges.

KEY WORDS: *complaint, judicial inspection, petition, President of the Court, the Republic of Croatia.*